

Valopaja

– pienillä valoilla
suuria elämyksiä

Valotaidetta voi luoda ledivaloilla vaikka oman kehonsa liikkeillä tai heijastelemalla valoja piirustuksiin. Tarvitaan vain pimennettävä tila ja matkalaukullinen tekniikka. Lapset innostuivat värikkäistä valoilmioista Brahenpuiston koulussa pidetyssä voimauttavassa valopajassa, jossa teokset syntyivät paikan päällä.

Teksti: Riitta Skytt

Pimeässä jumppasalissa vilkkuu pieniä, värikkäitä ledivaloja. Taustalla soi rauhallinen pianomusiikki. Lattialle pystytetyillä pienoisnäyttämöillä loimuavat jännittävät valot ja varjot.

Tuossa on punainen lohikäärme, joka näyttää nousevan liekeistä, ja sen vieressä vihreä susi ulvoo sinihehkuista kuuta. Näyttämöiden ympäriltä kuuluu puhetta ja naurua.

Olemme valaistussuunnittelija **Jukka Laineen** vetämässä voimauttavassa valopajassa Brahenpuiston erityiskoulussa. Paja on osa Suomen Kulttuurirahaston ja Suomen lasten ja nuorten säätiön Myrsky-projektia, jonka tavoitteena on 12–29-vuotiaiden nuorten osallisuuden parantaminen taiteen tekemisen kautta. Seitsemännentoista oppilaiden vilkkaasta puheen pulinasta ei uskoisi,

että heillä on eriaisteisia kielenkehityksen erityisvaikeuksia eli dysfasia.

Oppilaat ovat laittaneet omia piirustuksiaan, juomalaseja ja lelueläimiä keveiden sermien eteen. Erivärisillä pienillä ledivaloilla he loihittivat tavaroista heijastuksia piirustuksiinsa. Nuoret ovat täysin uppoutuneita värikkäiden ledien luomiin pienoismaailmoihin, joita he kuvaavat innokkaasti digipokkareilla. Kuvissa mittasuhteet katoavat, ja kuvat ovat kuin suurista näyttämöspektaakkeleista.

Pauliina Oikuri on tehnyt risteilyaluksen.

"Tämä menee ihan hyvin. Keksin hienon jutun, tuolla alhaalla on pelkkää sinistä. Sit toi mun kissa on mukana. Koetan nyt sommitella. Diskossa vois vilkkua valo. Nuorten disko- baari! Täällä biletetään oikeesti."

Kohtaamiset valaisevat arjen

Jukka Laine on valmistunut Tampereen ammattikorkeakoulusta valoilmaisuuden medianomiksi. Hän työskenteli suunnittelutoimistossa, mutta mielti usein, että haluaisi tehdä vapaaehtoistyötä ja olla konkreettisesti tekemisissä valon kanssa. Muutaman mutkan kautta Jukka jätti toimistomaailman, ja nykyisin hän työllistää itsensä pitämällä valopajoja ja -kursseja.

Työn parhaat hetket syntyvät tavallisista arkipäiväisistä kohtaamisista.

"Kuule, voitko sä tulla vielä toisen kerran tänne, kun tämä oli niin kivaa", lapset huikkaavat Jukan perään päiväkodin ovelta.

Mieleen on jäänyt myös vanhus, joka sanoo, että hänellä on ollut pyörätuoli kaksikymmentä vuotta, ja nyt siitä on ensimmäisen kerran hyötyä. Vanhus oli nähnyt kuvan, jossa hänen pyörätuolinsa renkaat olivat liikkeessä piirtäneet näyttäviä valokuvioita, kun niihin oli kiinnitetty ledit.

”

Minulla on ollut pyörätuoli kaksikymmentä vuotta, ja nyt siitä on ensimmäisen kerran hyötyä.”

Kaikki voivat osallistua

Valopajatyöskentelyssä on hauskaa se, että kaikki voivat osallistua siihen ja jokainen pystyy nauttimaan valosta omalla tavallaan. Jukka on pitänyt valopajoja vanhuksille, päiväkotilapsille, kehitysvammaisille ja muille erityisryhmille. Paja voidaan pitää melkein missä vain.

"Tila on voitava pimentää, ja välineet pystytyn tuomaan matkalaukussa ja repussa. Ihanneolosuhteissa osallistujia on kymmenen henkeä, mutta siitä voidaan joustaa."

Paristokäyttöiset avaimenperä-ledit eivät kuumene, ja ne ovat turvallisia ja kestäviä. Niiden lisäksi valomaalausta voi tehdä mitä erilaisimmilla valaisimilla. Brahenpuiston koulun valopajassa maalataan ledien lisäksi jouluvaloilla ja marketista ostetuilla valopatukoilla.

Nuoret maalaavat ilmaan kuvioita ja toistensa taakse siipiä ja sydämiä. Jukka kuvaa maalaukset pitkällä valotusajalla ja heijastaa ne taskuprojektorilla salin kattoon. Jokainen teos herättää suurta onnistumisen iloa ja ihastusta. "Wauuu-uu..."

Työtehotukimuksesta taiteeksi

Ensimmäinen valomaalaus tehtiin vuonna 1914 ja silloin valoa käytettiin työtehotukimuksessa. Valolla maalaamisesta innostuivat myöhemmin monet kuuluisat taiteilijat,

kuten Man Ray ja Picasso. Tänä päivänä tietotekniikka ja ledit ovat laajentaneet valolla toteutettavien teosten mahdollisuuksia. Jukka ja kaksi valomaalaria, Janne Parviainen ja Hannu Huhtamo, ovat yhdessä osallistuneet valomaalauksesiikkajuhlillaan erilaisiin kaupunkitapahtumiin, kuten Taiteiden yöhön. He haluavat kehittää valomaalauksen elämystä vielä pidemmälle:

"Kun tähän otetaan mukaan reaaliaikainen valomaalausohjelma, ihmiset näkevät valojuovan muodostumisen samaan aikaan seinällä."

Valoisa tulevaisuus

Erytisryhmien valopajatyöskentely on Jukka Laineen itse kehittämä työmuoto. Tähän asti asiakasryhminä ovat olleet kehitysvammaiset, autistit, cp-vammaiset, adhd-nuoret ja näkövammaiset. Hän haluaa laajentaa toimintaa edelleen:

"Erityisesti minua kiinnostavat mielen-terveyskuntoutujat, maahanmuuttajat ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret. Mietin myös, kuinka saada enemmän liikuntaa mukaan.

Noel Ishille alkavat muodostua valoisaat siivet.

kuten Man Ray ja Picasso. Tänä päivänä tietotekniikka ja ledit ovat laajentaneet valolla toteutettavien teosten mahdollisuuksia. Jukka ja kaksi valomaalaria, Janne Parviainen ja Hannu Huhtamo, ovat yhdessä osallistuneet valomaalauksesiikkajuhlillaan erilaisiin kaupunkitapahtumiin, kuten Taiteiden yöhön. He haluavat kehittää valomaalauksen elämystä vielä pidemmälle:

"Kun tähän otetaan mukaan reaaliaikainen valomaalausohjelma, ihmiset näkevät valojuovan muodostumisen samaan aikaan seinällä."

Valoisa tulevaisuus

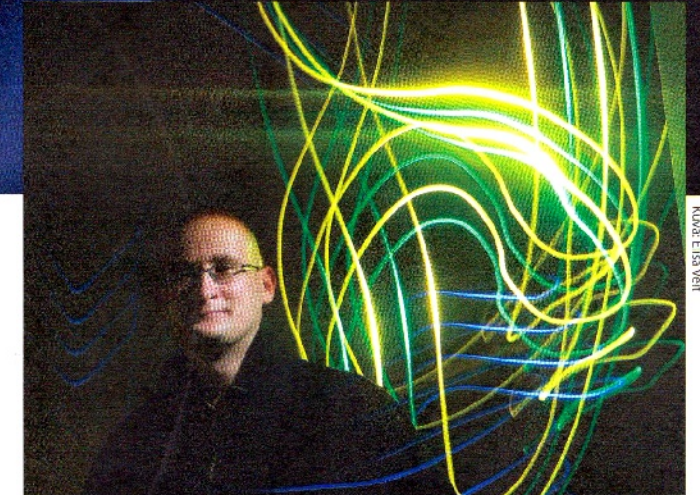
Erytisryhmien valopajatyöskentely on Jukka Laineen itse kehittämä työmuoto. Tähän asti asiakasryhminä ovat olleet kehitysvammaiset, autistit, cp-vammaiset, adhd-nuoret ja näkövammaiset. Hän haluaa laajentaa toimintaa edelleen:

"Erityisesti minua kiinnostavat mielen-terveyskuntoutujat, maahanmuuttajat ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret. Mietin myös, kuinka saada enemmän liikuntaa mukaan.

Kuva: Sirkka Palonen

Muovieläimistä ja juomalaseista syntyy värikkäiden ledivalojen avulla jännittäviä varjoteoksia.

Kuva: Eisa Veli

Valosuunnittelija Jukka Laine työskentelee mielellään erityisryhmien parissa.

Liikuntasaliin voisi tehdä radan, jota pitkin voisi kulkea valaisimet käsissä. Mutta onhan sekin jo liikuntaa verrattuna tietokoneella näkökättämiseen, että lähemme valojen kanssa ulos. Menemme oikeasti metsään!"

Jukka on laittanut vanhusten jumppapepeihin valoja, ja jumppatunti on sitten pidetty pimeässä. Kaikkia nauratti eikä ketään pelottanut.

Jukan työpäivät saattavat olla hyvin monipuolisia. Kuntien nuoriso- ja kulttuurisihiteerit voivat tilata hänet hommiin yhdeksi tai useammaksi päiväksi. Aamupäivällä puuhaillaan päiväkodissa, iltapäivällä vanhustentalolla tai erityisryhmien parissa, ja Jukka voi myös pitää esitelmän valomaalaamisesta esimerkiksi kirjastossa.

Valoa ja varjoa tarvitaan

Tutkimusten mukaan valo vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin myönteisesti. Kirkasvalolampuilla hoidetaan jo mielialan vaihteluita ja kaamosoireita. Jukka uskoo, että hyvällä valaistussuunnittelulla lisätään helposti asumisviihtyvyyttä sekä edistetään työ- ja paranemisolosuhteita:

"Ei ole ihme, jos ihminen ahdistuu huonossa valaistuksessa. Pitäisi miettiä, mihin valoa tarvitaan. Jos sitä ei tarvita, se jätetään pois. Paras olisi sijoittaa enemmän yksittäisiä spotteja juuri sinne, mihin valoa halutaan."

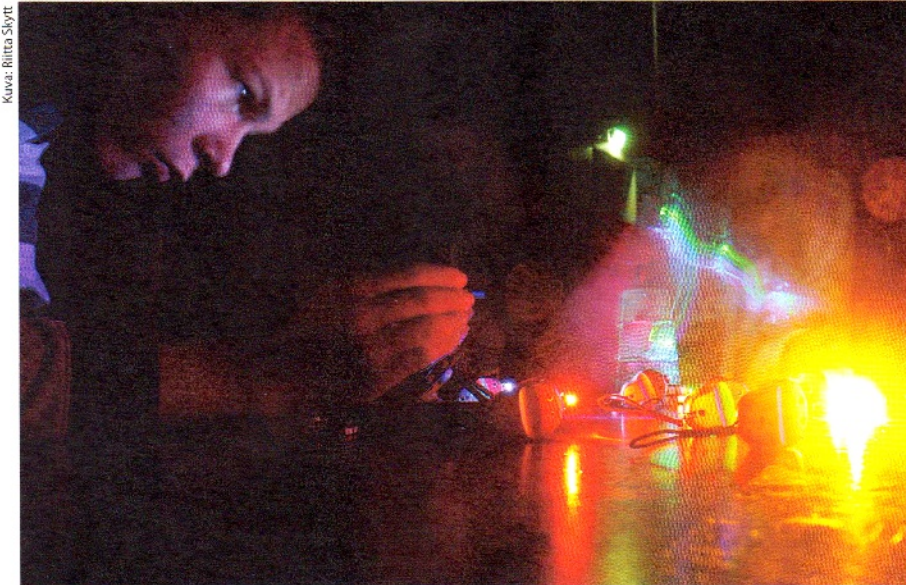
"On myös tärkeää miettiä hämääriä tiloja ja varjoja. Japanilaisessa kulttuurissa on aina arvostettu hämääryyttä. Olen vuosien varrella alkanut olla enemmän kiinnostunut varjo-

jen luomisesta kuin valon luomisesta. Varjosuunnittelija olisi hieno titteli."

Valopajojen terapeuttisista vaikutuksista Jukka ei halua puhua ennen kuin asiaa on tutkittu.

"Olen aika varovainen käyttämään sanaa terapia, sillä tästä ei ole tehty tieteellistä tutkimusta. En lähde kilpailemaan minkään toisen terapiamuodon kanssa tai väittämään jotain. Mutta jos joku haluaa tehdä tästä tutkimusta, olen mielusti mukana auttamassa. Monet ihmiset ovat sanoneet omasta kokemuksestaan, että tällä on selkeästi terapeuttisia vaikutuksia."

Lisätietoo:
www.valopaja.com
www.sovellataidetta.fi/tyokaluu/valopaja

Vili Rosti sommittelee tarkkaan pienoismaailmansa tapahtumat.